

Nyhetsbrev 2025 02

Viktig med risikovurderinger i gjødslingssesongen

Vær obs på eldre lagre og svake punkter i luker og pumpeutstyr. Ha en plan klar hvis uhellet er ute.

Nylig var det et uhell i en gjødselkjeller i Hå, der ca 200 kubikk rant mot elv og noe kom i elva og i går var det større uhell i Time kommune, der 400 kubikk rant ut.

Våren og godt vårarbeide nærmer seg. Gjødsellagre blir fulle og snart er det utkjøring på gang. Det er en god ide å gjøre forebyggende risikovurderinger før arbeidet starter for fullt. De senere års registreringer av uheldige utslipp av husdyrgjødsel i Hå viser at det typisk skjer på følgende måter:

1. Det skjer noe under arbeidet som gjør at det flyter gjødsel ut til området rundt lageret. Gjødselen går da til en sluk og videre ut i vassdraget. Det kan være pumpeutstyr som svikter eller en luke/port som ryker etc.
2. Ved flytting av gjødsel – særlig kan tyntflytende husdyrgjødsel plutselig finne vei i sprekker, spesielt i eldre gjødsellagre. Herfra går det ofte videre til sluk som fører til vassdrag eller det går direkte til vassdrag.
3. Under selve utkjøring kan pumpeutstyr og slanger ryke.

Et utslipp under de rette forhold kan gjøre stor skade og drepe mye fisk og annet liv i bekkene.

*Her sprakk en bjelke i gjødselporten.
En ny bjelke har blitt satt inn etter at mye
gjødsel rant ut.*

Føre-var innstilling forebygger utslipp

1. Skal du pumpe til eldre gjødsellager – følg godt med i inspeksjonskummer og ha mulighet for å stenge utløp hvis uhellet skjer. Sjekk lagerets tilstand om mulig før du pumper inn / fyller lageret.
2. Ha en plan klar for hva du vil gjøre dersom det plutselig flyter med gjødsel rundt sluker. Har du mulighet for å stenge slukene og suge opp / pumpe gjødsla et annet sted?

3. Hva kan du gjøre for å stoppe gjødsel som allerede har løpt ut i nærmeste røyr/bekk?
Kan du stoppe det før det når hovedvassdraget og dermed redusere skaden?
4. Er det noen slidedeler og pakninger i utstyret som bør skiftes før sesongen?
5. Har du pumpevakt under utkjøring?
6. Har du gode rutiner for å sikre utstyr når du går fra det i perioder under utkjøring?
7. Har du gode rutiner for unngå uhell ved pauser av utkjøringen? F.eks. hindre at pumper starter ved elektrisk feil, barn eller dyr kommer borti spaker osv.

Det er et grunnleggende prinsipp at forurensere betaler. Det betyr at jo mer en klarer å ordne opp i og redusere utslipp, jo mindre kostnader vil en få. Dersom kommunen vurderer at det er behov for avkortning av produksjonstilskudd som følge av forurensing, så vil avkortningen også avhenge av om en har gjort tilstrekkelig risikovurderinger.

Du må alltid varsle

I en situasjon med utslipp så må du alltid varsle myndigheter. Beredskapsmyndighet i Hå Kommune er Brannvesenet. I tillegg kan du kontakte Frivillige Tiltak i Landbruket. De har mye nyttig kunnskap om utslipp som kan være bra i en slik situasjon. Men brannvesenet er 1. instans og har et 24/7 beredskap og må alltid varsles.

Brannvesenet har i utgangspunktet ikke utstyr for håndtering av gjødselutslipp, men de er vant til å håndterer kriser og er kommunens myndighet. De vurderer omfang av skaden og videre behov for tiltak. Dersom du ikke selv gjør nødvendige tiltak så iverksetter Brannvesenet disse. Se på dette som hjelp du får til å treffe de rette avgjørelser og gjøre de rette tiltak i en kritisk situasjon. I tilfeller der gjødselen har gått i bekk, så kan en i noen tilfeller likevel gjøre tiltak for å unngår/ redusere utslipp i hovedelv. Dette krever rask beslutninger og handling.

Heldigvis har de fleste gardbrukere god kontroll på sin gjødselhåndtering og i tillegg opplever vi at de gjør stor innsats når uhellet er ute. I 2024 var det ca 7 saker med gjødselforurensing på ca 450 gårdsbruk i Hå. Bare en av dem var alvorlig.

Har du gjødselforter – ta gjerne kontakt

Har du en eldre gjødselfort eller en kjeller som du kanskje er litt bekymret for? Ta gjerne kontakt med oss på landbruksavdelingen da. Vi jobber med å finne gode løsninger for utbedringer. Vi vil også gjerne ha tips fra noen som har hatt problemer og som har gjort utbedringer. Jo mer vi kan dele av erfaringer jo bedre er det og kanskje vi kan unngå fremtidige uhell på denne måten. Frivillige Tiltak vil bli involvert i dette arbeid.

Utplanting av sitkagran

Sitkagran er en utenlandsk sort som ble plantet mange steder på 70-tallet. Den tåler veldig godt vanskelig klima som her på Jæren, gir god økonomisk gevinst. Samtidig er den i dag sett på som en fare for opprinnelige norske tresorter. For å plante ut sitkagran må man søke om tillatelse fra Statsforvalteren. Som regel får man lov til det der hvor sitkagran finnes fra før, men det er Statsforvalteren som vurderer hvert tilfelle. Det er mulig å søke om utplanting av sitka også på områder hvor sitka ikke finnes fra før. For å få det godkjent må det være vanskelige vekstforhold som trenger motstandytige trær, som for eksempel kort avstand til sjø med kraftig vind med salt – igjen, såne saker vurderes individuell.

Man trenger ikke å søke om tillatelse for det som sprer seg spontant. Det kan være nyttig å ikke hogge ned et par modne sitkatrær pr daa og satse på naturlig foryngelse av den tresorten.

Ved spørsmål ta kontakt med Skogbruksansvarlig Adrian Olesiak, tlf 47485003